

In Memoriam Suri Kasziner (Forum 195)

Verleden week op 27 Cheshvan (*Shabbes Chaye Soro*) viel de *Johrzeit* van wijlen **Suri Kasziner** (en van **Reb Jankel**).

Naar aanleiding hiervan publiceren wij ons *In Memoriam* uit 1994 en een schets van haar rijke levensloop uit 1989.

In Memoriam

De joodse overlevering leert ons dat elke mens in een of andere allusie vermeld wordt in de Bijbel. Een vers in gans de Tora behelst de twee

hebreeuwse namen van Suri: Chaja Sara en zinspeelt op de hebreeuwse naam van haar echtgenoot Itsu (Jitschok). Deze passus in Genesis (XVIII, 10) met de drievuldige allusie op de hebreeuwse namen van Suri en Itsu א"יבלה"א handelt uitgerekend over de zwangerschap: "*En Hij zeide: Voorzeker zal ik over een jaar op hetzelfde 'levende' (hebr.: Chaja) moment tot U wederkeren, en dan zal uw vrouw Sara een zoon hebben (later genaamd Jitschok)*" (ויאמר ה'... למורעד) "*אשוב אליך כעת חיה ולשרה בן*"¹

De symboliek is treffend. Dat Suri overleed in de week waarop de Bijbelportie van *Chaje Sara* ("de levensjaren van Sara") werd voorgelezen, is nog zinrijker.

Gedurende haar leven was Suri dermate bijzonder gesensibiliseerd door het lot van zwangere vrouwen en pasgeborenen, dat zij in Haifa een rusthuis voor "moeder en kind" liet oprichten.

Hoewel de inhuldiging van het rusthuis in Haifa slechts een schakel in een rijkgevulde familiale traditie van weldadigheid vormt, toch onderlijnt het de gevoelens van barmhartig medevoelen van de *jiddishe mame* Suri jegens anonieme moeders en kinderen.

Weze het mij toegestaan om hier precies niet de eulogische weg op te gaan en mij niet te laten verleiden tot een inventaris van de weldadigheidsinitiatieven die mijn schoonouders genomen hebben en die terecht wereldwijd erkend en gewaardeerd worden. Dit zijn overbekende feiten en daden en ik laat aan anderen de zorg om hierover de loftrompet te blijven bespelen.

¹ Genesis, XVIII:14.

Mij heeft de persoonlijkheid van Suri getroffen uitgerkend in haar dagdagelijkse omgang, en dit meer dan de grootse daden van hulpbetoon welke zij mee heeft helpen verrichten.

De perpetueel jonge en dynamische manier waarop zij als ware *mater familias* haar kroostrijke clan met raad en daad leidde en begeleidde, dwong mijn bewondering af. Aan de ene kant kon zij zo intens verbonden zijn met de dagelijkse rompslomp van haar kinderen en kleinkinderen, ja zelfs achterkleinkinderen, en aan de andere kant was het haar nochtans gegund op planetair vlak in contact te staan met zo talrijke kennissen en vrienden, waarvan velen in haar een *Ersatz*-moeder zochten. Hoeveel werd er niet op haar van alle hoeken der wereld beroep gedaan om advies te verstrekken in familie- of huwelijkszaken of om te bemiddelen bij conflicten. Iedereen scheen haar rijke ervaring en aangeboren scherpzinnigheid -zeer terecht- op prijs te stellen. Na haar heengaan is pas gebleken hoevelen, die op Suri beroep hadden gedaan en van haar wijze raad en doeltreffende bijstand hadden gekregen, hierbij ook de indruk hadden opgedaan dat voor Suri hun probleem het enige was, omdat Suri er zo intens mee bezig kon zijn.

De manier waarop zij omging met haar medemensen mag ons tot voorbeeld strekken. De *struggle for life* die zij in haar jeugd en tijdens de oorlog te strijden had, heeft haar ijzersterke en uitmuntende persoonlijkheid gesmeden, maar heeft haar vooral opengesteld voor andersdenkenden, waardoor zij -mede dank zij haar meertaligheid- vlot kon omgaan met mensen van alle ras en religie. Zij sprak vreemden zelf aan, knoopte het gesprek met een dermate natuurlijk opborrelende sympathie aan, dat op

een mum van tijd zich tussen haar en haar kersverse gesprekspartner een relatie had ingesteld, die kon doen geloven aan een oude vriendschap.

Deze zelfde *struggle for life* heeft haar dermate gehard, dat zij op heldhaftige wijze haar laatste -letterlijk- *struggle for life* heeft kunnen strijden: tegen de ziekte. Zeer lang heeft zij de bovenmenselijke moed opgebracht om aan deze onverbiddelijke ziekte het hoofd te kunnen bieden. Lang genoeg, zoals pas later bleek, om haar boeiend en leerrijk levensverhaal te kunnen neerschrijven, dat thans in het boek van de hand van haar vriendin Rosine M. De Dijn "*Die Flucht der Yudka Kalman*"² verschenen is. Ook nadien heeft niet de ziekte haar geveld. Op serene wijze heeft zij de ongelijke strijd opgegeven en ons voor immer verlaten.

Haar nagedachtenis, de veelzijdige en open *Weltanschauung* die zij gedurende haar leven heeft aangekleefd, de sympathie die zij uitstraalde en die zij ook bij anderen opbracht, ja zelfs losweek, en vooral haar rijkgepulde *way of life* zullen in ons geheugen voor eeuwig ingeprent blijven en zullen ons tot voorbeeld blijven strekken.

ת.נ.צ.ב.ה.

Antwerpen, eerste *Yahrzeit*, 5755-1994.

Haar levensloop

Suri Kasziner is het prototype van de joodse vrouw én moeder, de *Jiddische*

² R. De Dijn, *Die Flucht der Yudka Kalman 1941-1950*, Deutsche Verlags-Anstalt (D.V.A.) G.m.b.H., Stuttgart, 1994, ISBN 3-421-06701-5.

Mame. Haar rotsvaste levenslust, haar onvermurwbare overlevingsdrang en haar buitengewone behendigheid om problemen te boven te komen is de drijfveer die haar in staat hebben gesteld om gedurende haar rijke leven exceptionele prestaties te leveren die veruit de verwezenlijkingen van 'normale' personen overstijgen.

Het geheim voor deze niet aflatende drijfkracht ligt voor Suri Kasziner wellicht in haar mateloze hartstochtelijke toewijding aan haar familie en aan de even grenzeloze en passionele inzet voor haar volk.

Suri Kasziner zag het levenslicht in het stadje Nove Barovo in de Russische Carpatenstreek. Haar familie, overigens een bekende chassidische familie, was welstellend, doch de omstandigheden dwongen haar moeder ertoe zelf in te staan voor de broodwinning wat zij dan deed door in eigen huis een pension open te houden voor personen (doorgaans reizigers) die er kun 'kost' kwamen nemen.

Haar eigen moeder had dus reeds vòòr haar blijk gegeven van een buitengewone, moeilijke maar waardige, inzet voor haar kinderen en het is ontegensprekelijk dat de struggle for life die haar moeder heeft moeten leveren, de jonge Suri tot voorbeeld strekte en de strijd- en levenslust diep inwortelde in haar karaktertrekken.

Suri ontpopte zich tot een intelligente en mooie jonge dame begiftigd met een ijzersterke en uitmuntende persoonlijkheid, die haar voor het verdere leven zal blijven kenschetsen.

De wederwaardigheden van W.O.II zouden de toen amper 14 jarige Suri aan een perpetuele vuurproef blootstellen, waaruit zij gesterkt en waardig zou zegevieren. Op deze

jeugdige leeftijd begon voor haar een medogenloze lijdensweg, toen zij samen met haar moeder en zuster, als ex-Poolse burgers, door de Hongaren naar Polen werden gedeporteerd. Honderdduizend Joden werden na aankomst in het Poolse Galicië door de Polen en de Ukrainiërs op barbaarse wijze ter dood gebracht. Suri en haar familie slaagden er echter in de dans te ontspringen en, na een zwerftocht van één jaar te voet doorheen de verschillende oorlogsfronten, bereikten zij hun Heimat in de Carpaten. Bij de grensovergang naar de Carpaten werden ze op providentiële wijze geholpen door een groep joodse verzetstrijders [waaronder een 'landsman' Itzik KNOLL (thans woonachtig in Haïfa), die Suri herkend had aan haar typerende percuterende stem].

Van daaruit werden ze naar Budapest gesmokkeld, alwaar de échte Hongaarse Joden toen nog een betrekkelijke rust genoten. Het gezin van Suri werd in drieën verdeeld: de moeder dook onder en werkte in een joodse weverij, Suri's zuster vervoegde een joods gezin en Suri werd in een kinderheim van Agoedas Israel geplaatst (waarvan de Voorzitter was Fr. V. Freudenberg).

Bij de Duitse inval in Hongarije vluchtte Suri en haar gezin terug huiswaarts naar de Carpaten waar een clandestien leven begon in bunkers. Weer lukte het Suri om naar Budapest weg te rennen, ditmaal met 'goy-jische' identiteitspapieren. Wegens de aanhoudende bombardementen geraakte zij echter niet in de Hongaarse hoofdstad, doch standde in Satu-Mare. Na een doolhof aan administratieve wederwaardigheden kreeg Suri als niet-joodse een baan bij de "Fress-Waren", wat de voedselbevoorradingsdienst van het

leger was. In dezelfde revitailleringdienst werkten nog een vijftiental Joden (afkomstig uit de toen nog bestaande ghetto) en hier ontsluisde Suri een heldhaftig facet van haar karakter: zij nam een van de Joden (ene Elemer Klein) in vertrouwen en vertelde hem over wat zij in Polen had gezien en gehoord en meer bepaald over de gruweldaden in het uitroeiingskamp Auschwitz en zette hen aldus aan om niet naar het ghetto terug te gaan en te vluchten. Diegenen die op Suri's aansporing wegreunden, ontsnapten aldus aan de latere totale deportatie van het getto van Satu-Mare.

Het is ook in Satu-Mare dat Suri na de oorlog Ignatie Kasziner leerde kennen en dat beiden in het huwelijksbootje stapten. De kersverse echtelieden vestigden zich aanvankelijk ter plaatse, maar na vijf jaar bleek dat Suri en Ignatie nog niet de volle maat uit "den beker der bedwelming" (Jesaja LI, 22) hadden gedronken. Ignatie Kasziner die zich inmiddels had toegelegd op de handel in wijn en geestrijke dranken werd als nouveau riche in het nauw gedreven door het communistische regime dat zich aan het installeren was en Ignatie Kasziner moest op de vlucht slaan. Hij ging naar Praag en Suri bleef alleen achter met haar twee inmiddels geboren kindjes Mendi en Susanne. Anderhalf jaar zou de afwezigheid van haar man aanhouden en in die periode zullen de herinneringen aan de heldhaftige houding van haar eigen moeder aan Suri de kracht en het doorzettingsvermogen hebben gegeven, die het haar mogelijk maakte om in die periode met haar kinderen te overleven.

Wanneer zij uiteindelijk Ignatie in Praag vervoegde, werd hij door de communisten gearresteerd voor een

beweerd complot door ... valuta-smokkel. Suri, pas in het vreemde Praag met haar kinderen gearriveerd, liet zich niet ontmoedigen en trok onmiddellijk ten strijd om haar echtgenoot uit de gevangenis te bevrijden. Zij deinsde niet terug om 's lands hoogste autoriteiten aan te spreken en het is zo dat zij van Rudolf Slansky himself (secretaris-generaal van de communistische partij van Tsjechoslowakije) kon bekomen dat Ignatie voorwaardelijk in vrijheid werd gesteld. Ignatie en Suri profiteerden van de vrijlating om (andermaal) het hazepad te kiezen en vluchtten naar Presburg, waar de gebroeders Weiss (uit Bratislava) een zeer op prijs gestelde hulp boden.

De kinderen Mendi en Susanne werden op hun beurt uit Tsjechoslowakije gesmokkeld door de organisatie "Breicha" en het gezin Kasziner belandde voltallig in Wenen, waar het één jaar vertoefde totdat Suri's tante Dora (geboren Sverdloff) en wijlen oom Herman (die in Brussel woonden) het gezin naar België loodsten.

Sindsdien hebben Ignatie en Suri zich in het joodse Antwerpen ingeburgerd waar zij zich ontpopten tot filantropen van een nooit eerder geziene allooi.

De onstillbare weldaden van Ignatie werden - zeer terecht - wereldwijd erkend en gewaardeerd en zijn mateloos dynamisme is legendarisch geworden.

Suri bleef op de achtergrond en verzorgde het "hinterland": haar kinderen Mendi, Susanne, Anita en Orlie kregen een orthodoxe opvoeding en zijn op hun beurt (en samen met hun respectievelijke levensgezellen) tot vooraanstaande leden van de gemeenschap uitgegroeid en spelen een belangrijke rol in alle takken van

de weldadigheid en het hulpbetoon in de joodse gemeenschap.

Suri Kasziner bleef echter gedurende al die jaren de trouwe echtgenote en drijfkracht van Ignatie, omdat zij het was die hem in al zijn zakelijke en filantropische ondernemens de nodige ruggesteun gaf en motivatie inboezemde. Zij is het ook die Ignatie derwijze vertroetelt en verwent dat hij zich algeheel in zijn handel en weldaden kan storten, zonder ooit te moeten zorgen voor de 'aardse' dagdagelijkse bekommernissen, die Suri op meesterlijke wijze voor hem beheert.

De perpetueel jonge en dynamische Suri staat nu ook als *mater familias* aan het hoofd van een zeer kroostrijke en gezegende familie: naast haar kleinkinderen Sholem Gershon, Esther, Tamara, Raoul, Perla, Natasha, Amanda, Gershon Micha, Dovid, Sasha, Shloimi, Shira, Gershon en Jakira, heeft Suri reeds overkleinkinderen: Odelia, Amiël en Yardena.

Haar niet aflatende inzet voor deze familie, in de voetsporen van de legendarische Jiddische Mame, heeft er haar echter nooit van weerhouden om zich met hart en ziel te blijven toewijden aan sociale taken, waarvan de alombekende weldaden maar het topje van de ijsberg zijn en precies de anonieme liefdevolle toewijding van Suri heeft haar zozeer tot eer gestrekt.

Kenschetsend, en meteen lovenswaardig, is vooral het feit dat zij in haar filantropie nooit eenzijdig is geworden en nooit discriminerend is opgetreden: vrienden of vreemden, religieuzen of niet-godsdienstigen, in Israel of er buiten, eenieder die op haar beroep doet, weet dat hij er ongediscrimineerd gehoor zal vinden.

De inhuldiging van het rusthuis voor moeders in Haïfa is derhalve 'slechts' een zoveelste schakel in een lange familiale traditie bij de Kasziner's, maar onderlijnt additioneel de gevoelens van barmhartig medevoelen van de moeder Suri jegens anonieme moeders. Ook hier zal in het onderbewustzijn van Suri de harde levensstrijd van haar moeder, alsook haar eigen overlevingsgevecht, model hebben gestaan om moeders van onze generatie zoveel mogelijk van de keiharde *struggle for life* te besparen.

Tot slot nog dit: de joodse overlevering leert ons dat elke mens in een of andere allusie vermeld wordt in de bijbel. Eén vers in gans de bijbel behelst de twee hebreeuwse namen van Suri: Chaja Sara en zinspeelt op de hebreeuwse naam van Ignatie (Jitschok), te weten in Genesis (18,10): "*En Hij zeide: Voorzeker zal ik over een jaar op hetzelfde "levende" (hebr.:Chaja) moment tot u wederkeren, en dan zal uw vrouw Sara een zoon hebben (later genaamd Jitschok)*". Dat deze passus met de drievoudige allusie op de Hebreeuwse namen van Suri én Ignatie, precies handelt over de geboorte is van groot symbolisch belang bij de huidige inhuldiging...

Antwerpen, vooravond van Jom Kipoer, 5750-1989

Henri Rosenberg (© 2006)

